

تاریخ علم

تاریخ علم در اسلام و ایران به روایت دکتر علی اکبر ولایتی (بخش بیست وهشتم)

ابهامات پیرامون ابن ربن



آنچه در پی می‌آید، ادامه مجموعه مباحث مطرح‌شده از سوی دکتر علی اکبر ولایتی در مجموعه‌برنامه‌های «ایران» در سیمای جمهوری اسلامی ایران با موضوع تبیین تاریخ علم در اسلام و ایران است.

به‌گفته ابن ربن (۱۹۲۸)، او معلوماتش در پزشکی را با مطالعه و بهره‌گیری از آثار یونانی و دانشمندان سرزمین‌های دیگر کامل کرد. گویند جوانی را در طبرستان و در خدمت حاکمان آن ناحیه گذراند.

^(۱) موبد حضور وی در طبرستان، این است که ابن ربن در کتاب خود،

فردوس‌الحکمه (ص ۲۵) از رازله طبرستان در سال ۲۴۲ق، یاد می‌کند.

وی در طبرستان از دبیران و منشیان حاکم طبرستان، مازابر بن قارن (?-۲۲۵ق) بوده است^(۲) و در این شغل، چنان مهارتی داشت که موجب حیرت فصیحان مخاطب رسائل در عراق و حجاز می‌شد. پس از بروز فتنه در طبرستان، به ری رفت.^(۳) وی در کتاب خود، فردوس‌الحکمه (ص ۵۳) از فرزند دوست زرگر خود در ری یاد می‌کند. پس از قتل مازابر در ۲۲۵ق، به سامرا مهاجرت کرده است (ابن ندیم، همانجا؛ ابن ابی‌اصیبه، همانجا).

خود او (۱۹۳۳، ص ۱۰) نوشته که پیش یا پس از رسیدن به دبیری مسلمان شد و نشانه‌هایی از صحت این خبر در دست است. رضوی برقمی، پژوهشگر، وجود عبارات «ان‌شاءالله» و «بإذن الله» که بیش از صد بار در متن کتاب فردوس‌الحکمه، به‌ویژه پس از تجویز داروها آمده، را حاکی از تشرّف ابن ربن در زمان تألیف کتاب به اسلام دانسته و افزوده که ابن ربن در جایی از کتاب (ص ۵۱۸) از نمازخواندن خود و پدرش یاد می‌کند. ابن ربن دانش خویش در طب را در سامرا تکمیل کرد.^(۴) ابن ابی‌اصیبه^(۵)، قفطی^(۶)، ابن خلکان^(۷) ابن ربن را معلم و استاد رازی در طب دانسته‌اند ولی براساس تحقیقات اخیر^(۸) و تاریخ تولد رازی (۲۵۱ق)، احتمال اینکه رازی وی را در بغداد دیده باشد، وجود ندارد؛ زیرا رازی حدود ۳۰سالگی به بغداد رفته و در این زمان (۲۸۱ق)، ابن ربن زنده نبوده است.^(۹) البته آشکار است که رازی از آثار علی بن ربن بهره برده است.^(۱۰)

زمان درگذشت طبری در منابع موجود، معلوم نیست و محل اختلاف است. به‌یقین، درگذشت اوپس از ۳۴ق، بوده‌است؛ چراکه‌خود(ص ۲)، تاریخ تألیف فردوس‌الحکمه را سه سال پس از آغاز خلافت متوکل علی‌الله (۲۳۶ق) ذکر کرده است.^(۱۱) محققان تاریخ درگذشتش را در فاصله سال‌های ۲۳۰ تا ۲۵۰ق، ذکر کرده‌اند.^(۱۲) گمان می‌رود که حدود ۲۴۷ درگذشته باشد؛ یعنی می‌توان گفت وی تا اواخر نیمه اول قرن سوم هجری زنده بوده است.^(۱۳)

ادامه دارد...

پی‌نوشت

۱- قفطی، همانجا؛ علوجی، عبدالحمید (۱۳۸۷ق). تاریخ الطب العراقی، بغداد، بی‌نا، ص ۴۲۰؛ خدایی، همانجا؛ رضوی برقمی، همان، ص ۱۸۰.

۲- ابن ابی‌اصیبه، همانجا؛ نیز ← رضوی برقمی، همانجا.

۳- قفطی، همانجا؛ نیز ← رضوی برقمی، همانجا.

۴- صدیقی، ص ح؛ دفاع، همانجا؛ کردعلی، ص ۷۱؛ خدایی، همان، ص ۲۶۶.

۵- ابن ابی‌اصیبه، همانجا.

۶- قفطی، همانجا.

۷- ابن خلکان، احمدبن محمد (۱۳۶۴). وفیات‌الاعیان و انباء ابنالزمان، به کوشش احسان عباس، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ اقبست قم، همانجا.

۸- نویهض، همان، ص ۱۶ – ۱۷؛ الگود، الگود، سیریل لوید (۱۳۵۲). تاریخ پزشکی ایران، ترجمه محسن جاویدان، تهران، اقبال، ص ۲۲۷؛ خدایی، همانجا.

۹- نیز ← صفّا، ذبیح‌الله (۱۳۵۳). تاریخ ادبیات در ایران، تهران، دانشگاه تهران، ج ۱، ص ۱۶۶؛ ولایتی، همان، ص ۱۰۶۹.

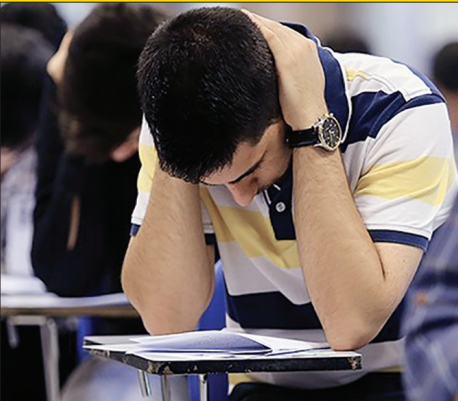
۱۰- دفاع، همان، ص ۱۹۵.

۱۱- نیز ← صدیقی، همان، ص ط.

۱۲- خدایی، همانجا.

۱۳- ولایتی، همان، ص ۱۰۶۹.

نیمکت خبر



حداصل نمره علمی داوطلبان دکتری اصلاح شد

اطلاعیه سازمان سنجش آموزش کشور درخصوص معرفی افراد در برخی کدرشته‌محل‌های دانشگاه‌های تهران، صنعتی شریف، شهید بهشتی و گیلان در آزمون ورودی دوره دکتری «Ph.D» نیمه‌مترکز سال ۱۳۹۸ منتشر شد. کارنامه نتیجه انتخاب‌رشته داوطلبانی که براساس کارنامه نتایج اولیه آزمون ورودی دوره دکتری «Ph.D» نیمه‌مترکز سال ۱۳۹۸ مجاز به انتخاب‌رشته شده و کدرشته‌محل‌های انتخابی خود را در سایت اطلاع‌رسانی این سازمان ثبت کرده‌اند، با توجه به مکاتبه دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی، صنعتی شریف و گیلان درخصوص کاهش حدانصاب نمره علمی بعد از اعلام اسامی معرفی‌شدگان برای انجام مراحل مصاحبه و ارزیابی تخصصی در تعدادی از رشته‌محل‌های مورد پذیرش در آزمون مذکور، اصلاح و روی سایت سازمان سنجش قرار داده شده است.



یزدان محمدی

روانامه نگار

تحصیل در آموزش عالی در برخی کشورهای همسایه تا حدی سخت است، برای همین ایران با داشتن شرایط خوب دانشگاه، وضعیت آموزشی مناسب و همچنین نزدیکی فرهنگ‌ها توانسته مقصد بسیاری از دانشجویانی باشد که می‌خواهند برای ادامه تحصیل از کشورشان خارج شوند.

پس از تحصیل به افغانستان برمی‌گردیم

■ میثم شیرمحمدی دانشجوی مهندسی برق ترم ۸ واحد ورامین

■ ادیب مظفری دانشجوی مهندسی معماری ترم ۶ واحد ورامین

ما در دانشگاه دولتی ثبت‌نام نکرده‌ایم و از اول در دانشگاه آزاد اسلامی تحصیل داشته‌ایم اما آن چیزی که دوست‌ان ما از دانشگاه‌های غیر آزاد اسلامی برای ما تعریف می‌کنند، چندان ما را ترغیب نمی‌کند که در این دانشگاه‌ها تحصیل کنیم و خدا را شکر می‌کنیم که در دانشگاه آزاد اسلامی مشغول به تحصیل هستیم. دانشجویان افغانی واقعا از این دانشگاه راضی هستند، چرا که بین بچه‌های اتباع و دانشجویان بومی تفاوتی قائل نمی‌شوند و میزان شهریه‌ای که از ما دریافت می‌کنند با دیگر دانشجویان برابر است و همچنین در نظام آموزشی هم تفاوتی بین دانشجوی بومی و اتباع نیست، همانطور که برای دانشجویان ایرانی تدریس می‌کنند و پاسخ سوالات آنان را می‌دهند، به ما هم آموزش می‌دهند. همین نکته شهریه بسیار اهمیت دارد و یکی از نکات مثبت دانشگاه آزاد اسلامی دریافت شهریه به پول رایج ایران است، با این کار دغدغه ما نسبت به پرداخت شهریه کم شده است، اینکه می‌بینیم دانشگاه‌های دولتی دانشجویان اتباع را مجبور می‌کنند به دلار شهریه را پرداخت کنند، واقعا دردآور است، چرا که شخص دانشجو هر ترم باید به دنبال دلار برود در بازارهای خرید و فروش دلار ساعت‌ها زمان صرف کند، اما هیات امنای دانشگاه آزاد اسلامی هر چیزی برای دانشجویان مصوب کند برای ما هم اعمال خواهد شد. در برخی فرهنگی ما دانشجویان اتباع کمی مشکل داریم؛ به نظر می‌رسد داشتن کانونی که بتوانیم برنامه‌های بومی و فرهنگی خودمان را در دانشگاه‌ها برگزار کنیم بسیار می‌تواند برای موفق شدن دانشجویان اتباع در تحصیلات آنها کمک‌حال باشد، چرا که بالاخره فضای دانشگاه تنها درس و مباحث علمی و تحقیقاتی نیست. در این چند ترمی که در دانشگاه آزاد اسلامی بوده‌ایم، تبعیضی ندیده‌ام، هیچ‌وقت ندیده‌ایم که اساتید فرقی بین دانشجوی ایرانی و افغانی بگذارند، هم دانشجویان و هم اساتید در این زمینه بسیار با ما خوب برخورد می‌کنند. حضور در ایران ما را تشویق می‌کند که ادامه تحصیل دهیم اما بالاخره برای آینده شغلی نیز باید تلاش کنیم که بستگی به بازار کار پس از فارغ التحصیلی ما، تصمیم می‌گیریم که در ایران بمانیم یا به افغانستان برگردیم، باید تحقیق کنیم اگر خروجی مثبتی داشته باشیم که در ایران مورد توجه قرار گرفت، در ایران خواهیم ماند ولی فکر می‌کنیم با توجه به شرایط ایران و بالا بودن تعداد نیروی متخصص در آن بازگشت ما به افغانستان جدی‌تر باشد، چرا که در کشور ما افراد تحصیل‌کرده کم هستند.

شهریه ما کمتر از دانشگاه‌های دولتی است

■ عزیزالله آخوندزاده دانشجوی ترم ۷ روابط دیپلماتیک واحد تهران مرکزی

■ خسرو شریفی دانشجوی ترم ۴ کارشناسی ارشد رشته توسعه و برنامه‌ریزی واحد تهران مرکزی ما هنگامی که برای ادامه تحصیل وارد دانشگاه شدیم، تعدادی از دوستان دانشگاه‌های دیگر را انتخاب کردند ولی ما وارد دانشگاه آزاد اسلامی شدیم، الان که تقریبا چهار سال از آن تصمیم می‌گذرد متوجه شده‌ایم شهریه کمتری نسبت به دانشجویان اتباعی که در دیگر دانشگاه‌ها تحصیل می‌کنند، پرداخت می‌کنیم و همیشه با دوستان بر سر این مساله شوخی می‌کنیم. سال گذشته که رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در ماه رمضان برنامه افطاری با دانشجویان غیرایرانی را تدارک دید، از ما دعوت شد و در آنجا از ایشان درخواست یک تشکل مخصوص دانشجویان اتباع داشتیم که همانجا بنا شد ساختار آن تعیین و ایجاد شود اما الان که یک سال از آن گذشته، این مسیر به کندی پیش می‌رود و ما همچنان در بروکراسی پیچیده وزارت علوم گیر افتاده‌ایم. در سال‌های گذشته که دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی در شهر تهران پراکنده بود، مشکلاتی برای ما همانند سایر دانشجویان وجود داشت اما از زمان تجمع این مشکلات برطرف شد، البته برخی دانشجویان اتباع چون در ورامین یا کرج ساکن هستند برای رفت و برگشت دچار سختی‌هایی می‌شوند که با توجه به وجود ساختمان‌های خالی در این واحد دانشگاهی درخواست داریم قسمتی از این ساختمان‌ها را برای دانشجویان اتباع و حتی دانشجویان ایرانی که مشکل رفت و آمد دارند، تجهیز کنند. برخی دوستان دیگر که در رشته‌های فنی یا مهندسی هستند مشکل سهری کردن کارورزی دارند، آنها چون در رشته‌های فنی هستند باید مثل سایر دانشجویان ایرانی برای مدتی در یک محل مناسب با رشته‌ای که در آن تحصیل می‌کنند حضور پیدا کنند و در آنجا به صورت عملی دروسی را که خوانده‌اند، تمرین کنند. متأسفانه کارگاه‌ها و شرکت‌های فنی مهندسی اتباع رانمی‌پذیرند و به مشکل می‌خورند البته در برخی موارد اساتید برای برخی دانشجویان هماهنگ می‌کنند اما به‌طور کلی این مشکل برای دانشجویان اتباع وجود دارد که انتظار داریم برای رفع آن دانشگاه آزاد اسلامی اقداماتی انجام دهد.

در دانشگاه آزاد اسلامی تبعیض وجود ندارد

■ افسانه قادری ترم ۵ کارشناسی رشته حقوق واحد پند

■ مریم رضایی ترم ۴ کارشناسی رشته مترجمی زبان واحد پیشوا

■ پروانه حسینی ترم ۵ کارشناسی رشته زبان واحد تهران مرکزی

ما در ایران به دنیا آمده‌ایم و از ابتدا تمام دوره تحصیلات را در مدارس و به سبک ایرانی‌ها گذرانده‌ایم. اینکه برای ادامه تحصیل می‌توانیم در سطح آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی همچنان در دانشگاه آزاد اسلامی - که بزرگ‌ترین دانشگاه

حضوری جهان است- تحصیل کنیم باعث افتخار است، اینکه دانشگاه برای دانشجویان غیرایرانی برنامه‌ریزی می‌کند و آنان را هر چند وقت یک‌بار دور هم جمع می‌کند، باید دلتخوشی است، قبل از ماه رمضان تمام دانشجویان غیرایرانی را در مشهد مقدس جمع کردند و در کنار برنامه زیارت و مذهبی از آنان تجلیل شد و مسابقات و برنامه‌های فرهنگی خاصی نیز اجرا شد که نشان از اهمیت دانشجویان غیرایرانی برای دانشگاه آزاد اسلامی دارد.

دانشگاه

گفت‌وگوی «فرهیختگان» با ۹ دانشجوی افغانستانی دانشگاه آزادی

اینجا را خانه خود می‌دانیم

از دانشجویان عراقی و افغانستانی تحصیل می‌کنند.

دانشگاه آزاد اسلامی آن‌طور که اعلام کرده، قرار است در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ تعداد پذیرش این قبیل دانشجویان را به دو برابر برساند.

سوزه امروز گزارش دانشجویان غیرایرانی یا اتباع هستند؛ همان‌هایی که سال‌هاست در دانشگاه‌های کشور در حال تحصیلند و مدت‌هاست با مردم ایران زندگی می‌کنند و به‌نوعی دیگر غیرایرانی به حساب نمی‌آیند.

روز گذشته مراسم افطاری ۱۰۰۰ نفری دانشجویان افغانستانی دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران در واحد

برخی اساتید دانشگاه در جایگاه پدری ما هستند

■ سبحان الله سبحانی، دانشجوی کارشناسی ارشد روابط

بین الملل واحد تهران مرکزی

من وقتی قدر دانشگاه آزاد اسلامی را دانستم که موفق شدم در کارشناسی ارشد این دانشگاه ادامه تحصیل بدهم؛ واقعا وجود اساتید باتجربه و دارای رتبه علمی بالا و همچنین وجود آزمایشگاه‌های با تجهیزات مناسب، کلاس‌های مجهز و امکانات رفاهی این دانشگاه تفاوت بین یک دانشگاه سطح بالا را به روشنی نشان می‌دهد. اینکه برخی اساتید و مسئولان دانشگاه کمک‌های فرهنگی خاصی نیز ویژه

ما دانشجویان افغانستانی برنامه‌ریزی می‌کنند دلگرمی خاصی برایمان ایجاد می‌کند حتی برخی از این استادان برای ما حکم پدری دارند و مراقب ما هستند که دچار مشکلات نشویم و همیشه ما را کمک می‌کنند.

بارها شاهد بودیم که برخی دانشجویان به خاطر مشکلی که برای یکی از دانشجویان افغانی به وجود آمده است بیشتر از ما پیگیری وضعیت آن را از دانشگاه داشته‌اند که این نکات واقعا زیبا و مثبت است اما برخی استادان گاهی به‌ما دانشجویان نکاتی را گوشزد می‌کنند که چندان در شان مانیتس البته سریع‌ا دانشجویان حاضر در کلاس اعتراض می‌کنند و حتی برخی استادان دیگر نیز به آنها اعتراضاتی دارند که این مساله جای تقدیر از برخی استادان و دانشجویان را ایجاد می‌کند اما از ریاست دانشگاه آزاد اسلامی خواستاریم این مورد‌های کوچک را پیگیری کنند تا ما در کنار برادران خود در ایران با آرامش خاطر بیشتری به زندگی ادامه دهیم، چرا که ما نیز جزء خانواده بزرگ دانشگاه آزاد اسلامی هستیم.

یکی دیگر از نکات مشکلی است که پس از فارغ التحصیلی دانشجویان اتباع با آن روبه‌رو می‌شوند، دریافت مدارک و دانشنامه‌های ما بروکراسی پیچیده‌ای دارد که گاهی خسته‌کننده است، البته این مشکل مربوط به ساختار آموزش عالی ایران است اما دانشگاه آزاد اسلامی می‌تواند آن را برای دانشجویان اتباع تا حدودی تسهیل کند، ما این انتظار را از مسئولان دانشگاه داریم که برای دریافت مدارک فارغ التحصیلی دانشجویان افغانی راهی مناسب پیدا کنند.

پرداخت شهریه دانشگاه آزاد اسلامی راحت‌تر از دولتی‌هاست

■ نگرس هزاره دانشجوی ترم ۴ کارشناسی

رشته حقوق واحد رباط کریم

ما در این واحد دانشگاه آزاد اسلامی حدود ۵۰ نفر هستیم که اکثرا در تمام برنامه‌های فرهنگی و مذهبی فعالیت موثر داریم و به نوعی در دانشگاه شناخته شده‌ایم، همین که می‌توانیم در کنار دوستان ایرانی‌مان در فعالیت‌های مشترک شرکت کنیم نکته‌ای قابل بیان است چرا که در کشور‌های دیگر به‌طور مثال دانشجویان مسلمان از داشتن حجاب منع می‌شوند اما در ایران این مساله قابل تامل است.

موضوع دیگری که دانشگاه آزاد اسلامی را متمایز کرده در بحث شهریه‌هاست، سال گذشته که ایران دچار مشکلات مربوط دلار و بحث اقتصادی شد، دانشجویان پزشکی دانشگاه شهید بهشتی در مهرماه به خاطر بالا رفتن دلار دچار بحران شدند چون دانشگاه آنها را اجبار کرده بود که حتما شهریه را باید با دلار بپردازند چند نفر از دوستان ما انصراف دادند اما ما در دانشگاه آزاد اسلامی این مشکلات را نداشتیم و به صورت «ریال» شهریه را پرداخت کردیم و می‌کنیم. از طرفی دیگر در دانشگاه‌های دولتی دانشجویان خارجی باید ۸۰ درصد شهریه شبانه را پرداخت کنند حتی اگر رتبه‌های زیر هزار باشند. به نظرم این مساله انصاف نیست که از دانشجویان دولتی شهریه بیشتر گرفته شود این دانشجویان بیشتر تلاش کرده‌اند و درس خوانده‌اند.

نشان می‌دهند، ما دانشجویان درخواست داریم در این زمینه راه‌حل مناسب‌تری اتخاذ شود تا دانشجویان بدون استرس و دغدغه تحصیلات خود را انجام دهند.

برخی دانشجویان اتباع که در ایران متولد شده‌اند در رشته حقوق تحصیل می‌کنند ولی برای آینده کاری نگران هستند چرا که نمی‌توانند در آزمون‌های کانون وکلالت شرکت کنند. به‌نظر می‌رسد باید برای افرادی که در ایران به دنیا می‌آیند تخفیفی قائل شوند

تا این موضوع به دانشجویان اتباع آرامش خاطر بیشتری بدهد.

نکته مثبت دیگر دانشگاه آزاد اسلامی نبود تبعیض است. یکی از دوستان ما در آلمان ادامه تحصیل می‌دهد، وقتی با او صحبت می‌کنیم از اینکه بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت قائل می‌شوند گلایه دارد اما در دانشگاه آزاد اسلامی که ما در آن تحصیل داریم این موضوع وجود ندارد.

اعلام میزان ظرفیت پذیرش استعداد درخشان در ارشد و دکتری

شرایط پذیرش بدون آزمون استعداد‌های درخشان در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری اعلام شد. براساس شرایط پذیرش بدون آزمون دانشجویان استعداد‌های درخشان در مقطع دکتری، دانشگاه اختیار دارد حداکثر معادل ۲۰ درصد از ظرفیت پذیرش با آزمون شیوه آموزشی- پژوهشی دوره‌های روزانه و غیرانتفاعی دکتری خود در هر کدرشته‌محل تحصیلی را از بین دانش‌آموختگان دوره کارشناسی ارشد داخل کشور و مورد تایید وزارت علوم به صورت مازاد بر ظرفیت پذیرش کند. پذیرش افراد واجد شرایط در همان رشته تحصیلی یا رشته‌های تحصیلی مرتبط با رشته تحصیلی مقطع کارشناسی ارشد متقاضی، به تشخیص گروه آموزشی و تایید شورای آموزشی دانشگاه امکان‌پذیر است.

یازمهندسی رشته‌های کشاورزی در دانشگاه آزاد اسلامی

مدیرکل امور اقتصادی و دانش‌بنیان دانشگاه آزاد اسلامی گفت: «باید رشته‌های کشاورزی را بازنشاسی و به داوطلبان و جامعه معرفی کنیم.» پیام‌تجفی در جلسه‌ای که باحضور کاظم خاوازی، معاون وزیر جهاد کشاورزی و دکتر احمد آذین، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان اصفهان و جمعی از مسئولان در واحد دانشگاهی اصفهان برگزار شد، اظهار کرد: «رشته‌های کشاورزی در سال‌های اخیر، به علت عدم‌معرفی درست و توجه خانواده‌ها به برخی رشته‌های زودبازده از نظر درآمد، با بی‌مهری مواجه شده و جذب در این رشته‌ها بسیار کم بوده‌است.»مدیرکل امور اقتصادی و دانش‌بنیان دانشگاه آزاد اسلامی گفت: «بازمهندسی رشته‌های کشاورزی در مرحله انجام است و نیاز داریم که این رشته‌ها را بازنشاسی و به داوطلبان و جامعه معرفی کنیم، چون نیاز آینده کشور به متخصصان این رشته‌ها بسیار زیاد است.»